

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข ได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาที่เปลี่ยนไปจากเดิม ได้มีการยุบรวมกรมต่างๆ ในส่วนกลางเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนในการทำงานและเอื้อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษาที่สังกัดแต่ละกรม โดยมุ่งหวังให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ มาตรา 39 ระบุว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งหมายความว่าเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะมีอำนาจมีอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด โดยหวังว่าเมื่อมีการกระจายอำนาจออกจากกระทรวงไปแล้วขั้นตอนการบริหารจะน้อยลง เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจในแต่ละเรื่องจะสั้นลงด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะพึ่งตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติงานที่มีความสำคัญมากที่สุดในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 20)

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก แต่คุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐได้ก็ต้องอาศัยการบริหารการศึกษาที่ดีและเหมาะสมแก่ชุมชนนั้นๆ คุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งใน การบริหารสถานศึกษา แต่การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามนโยบายและตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพภายนอกได้มากนักน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ตามความรับผิดชอบหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2549 : 30)

การบริหารจัดการสถานศึกษามุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้วิธีการบริหารจัดการที่หลากหลายแตกต่างกันไป

ตามศักยภาพของสถานศึกษานั้น การให้อิสระในการดำเนินการด้วยตนเอง จะทำให้เกิดความคล่องตัว สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้ทันต่อเหตุการณ์ผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสถานศึกษา ทุกคนที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข การบริหารการศึกษาในปัจจุบัน เป็นการดำเนินการที่ประกอบด้วยการวางแผนการจัดรูปงานและ ระบุกำลังคนการจูงใจและการควบคุมการดำเนินงานของบุคลากรในหน่วยงานก็เพื่อให้การ ดำเนินงานนั้นบรรลุเป้าที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่สามารถจะครอบคลุมภารกิจและบทบาทได้ทั้งหมด จะต้องมีความ ทักษะ 3 ด้าน ที่สำคัญที่ทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ คือ ทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษย และทักษะด้านความคิดรวบยอด แคทซ์ (Katz, 1971 : 55 – 58) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทักษะตนเอง ให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีศักยภาพ คุณภาพ โดยต้อง เป็นบุคคลที่มีความรู้ใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ มีความสามารถ มีความเข้าใจ มีทักษะในเชิงการบริหารงาน เป็นอย่างดี กล้าคิด กล้าพูด กล้าตัดสินใจ เป็นนักประสานงานที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีบุคลิกภาพ ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะความเป็นผู้นำ ทางด้านวิชาการ และ ด้านวิชาชีพ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ อยู่เสมอโดยสามารถเป็นผู้นำไปสู่การปฏิบัติ และการบริหารจัดการ มีความคิดและการกระทำ ที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์และยืดหยุ่นรู้จักระดมทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ในการบริหารงานสูงสุดอันจะเป็นแบบอย่างเอื้อให้บุคลากรในสถานศึกษามีทักษะการบริหาร สถานศึกษาไปด้วย

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะการบริหาร ใน 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิควิธี ด้านมนุษยและด้านความคิดรวบยอด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทักษะ การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สำหรับนำไปใช้เป็นข้อมูลในการบริหารทักษะ การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดจำแนกตาม ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลจากการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงทักษะการบริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบแนวทางในการคัดเลือก สรรหาและพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,214 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 128 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,086 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2555 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 – 610) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 294) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการแบ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 403 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 100 คน และครู จำนวน 303 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

2.1.1 ตำแหน่ง จำแนกเป็น

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู

2.1.2 ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น

- 1) ขนาดเล็ก
- 2) ขนาดกลาง
- 3) ขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดใน 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านเทคนิควิธี

2.2.2 ด้านมนุษย์

2.2.3 ด้านความคิดรวบยอด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความชำนาญในการปฏิบัติงานตามบทบาททางการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1.1 ทักษะด้านเทคนิควิธี หมายถึง ความสามารถและความชำนาญในการนำความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน ด้านการสื่อสาร การจัดทำสารสนเทศของสถานศึกษาและมีภาวะผู้นำรวมถึงความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมาใช้ในการบริหาร

1.2 ด้านมนุษย์ หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมมือกับผู้อื่น การสร้างความร่วมมือและโน้มน้าวให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกศรัทธาและเกิดความเชื่อถือในสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา

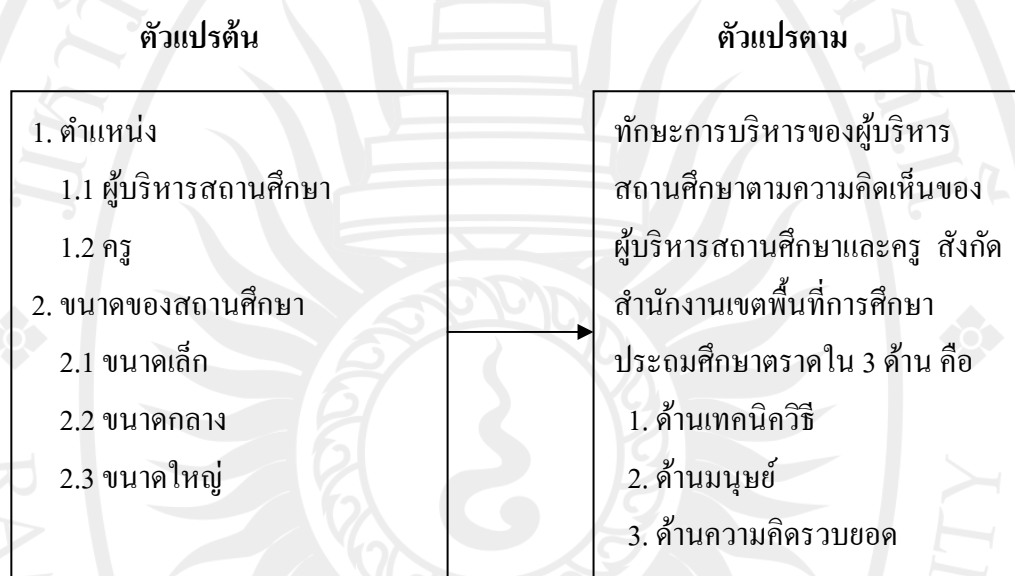
1.3 ทักษะด้านความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษาและสามารถทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างดี

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

3. ครู หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยอาศัยหลักการของแคทซ์ (Katz, 1971 : 55 – 58) ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคนิควิธี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความคิดรวบยอด ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดแตกต่างกัน